

ORGANIZACJA PROCESU BUDOWLANEGO W WYBRANYCH KRAJACH EUROPEJSKICH

WSTĘP

W ramach wspólnych prac na forum Konsorcjum Europejskiego Nadzoru Budowlanego (CEBC), Polska wystąpiła z inicjatywą sporządzenia analizy dotyczącej organizacji procesu budowlanego w krajach członkowskich CEBC. W tym celu w Głównym Urzędzie Nadzoru Budowlanego opracowano ankietę i rozesłano ją do 25 państw. Ankieta zawiera 50 szczegółowych pytań i jest podzielona na 5 działów dotyczących praw i obowiązków: inwestora, projektanta, kierownika budowy, inspektora nadzoru inwestorskiego oraz organów realizujących prawo budowlane.

Poniższa analiza została sporządzona na podstawie dotychczas otrzymanych ankiet z 13 krajów: Austrii, Cypru, Czech, Francji, Islandii, Włoch, Rumunii, Słowenii, Szwecji, Północnej Irlandii, Szkocji, Holandii i Norwegii. Jest to analiza porównawcza modeli prawnych, gdzie podstawą i punktem odniesienia jest najlepiej nam znany model polski.

PRAWA I OBOWIĄZKI INWESTORA

1)

W większości badanych krajów europejskich *podstawowe obowiązki inwestora – tj. zapewnienie: opracowania projektu budowlanego przez uprawnionego projektanta, objęcia kierownictwa budowy przez uprawnionego kierownika budowy, opracowania planu bezpieczeństwa i ochrony zdrowia* - są ukształtowane w podobny sposób jak w Polsce – dotyczy to **Austrii, Cypru, Czech, Islandii, Rumunii, Szwecji i Norwegii**.

Niewielkie różnice - we **Włoszech i w Słowenii**, gdzie wprost na inwestorze nie spoczywa obowiązek zapewnienia opracowania planu BIOZ, a kwestia ta jest określona w obowiązkach projektanta. W **Irlandii Północnej** inwestor nie ma obowiązku zapewnienia opracowania projektu budowlanego przez uprawnionego projektanta.

Większe różnice w stosunku do modelu polskiego występują we **Francji i Szkocji**, gdzie do obowiązków inwestora nie należy zapewnienie opracowania projektu budowlanego przez uprawnionego projektanta, jak również objęcie kierownictwa budowy przez uprawnionego kierownika budowy.

Całkowicie odmienny od polskiego jest natomiast model **holenderski**, w którym inwestor nie ma obowiązku zapewnienia ani opracowania projektu przez uprawnionego projektanta, ani objęcia kierownictwa budowy przez uprawnionego kierownika, ani opracowania planu bioz.

2)

W zdecydowanej większości krajów inwestor przedkłada właściwemu organowi administracji publicznej projekt budowlany w celu zatwierdzenia go i uzyskania pozwolenia na budowę. **Wyjątkiem** jest **Cypr**, gdzie należy to wyłącznie do obowiązków projektanta.

3)

W **Słowenii, Irlandii i Szkocji** inwestor **nie** posiada uprawnień do ustanowienia inspektora nadzoru inwestorskiego oraz do zobowiązania projektanta do sprawowania nadzoru autorskiego. Uprawnienia do zobowiązania projektanta **nie** przewiduje też prawo **cypryjskie, francuskie, włoskie, szwedzkie i holenderskie**.

4)

Rozbieżności pojawiły się również w kwestiach proceduralnych, np. *obowiązek inwestora zawiadomienia organu administracji publicznej o ustanowieniu lub zmianie kierownika budowy, projektanta sprawującego nadzór autorski i inspektora nadzoru inwestorskiego* znany jest tylko w **Austrii, Cyprze, Czechach, Islandii, Szwecji i Norwegii**.

5)

Do uzgodnienia projektu budowlanego zobowiązany jest projektant na **Cyprze, w Czechach, Islandii, Włoszech, Irlandii i Norwegii** (tu: projektant i kontroler), natomiast inwestor w pozostałych krajach, z tym, że w Austrii i Słowenii zaznaczono, że zwykle przekazuje te kompetencje w umowie projektantowi.

6)

W 6 krajach zastosowano rozwiązanie nie funkcjonujące w Polsce – *zobowiązanie inwestora do ubezpieczenia budowy* - dotyczy to **Austrii, Cypru, Francji, Włoch, Szwecji i Szkocji**.

PRAWA I OBOWIĄZKI PROJEKTANTA

1)

Najbardziej zbliżone obowiązki i prawa projektanta w porównaniu z modelem polskim występują na **Cyprze, w Islandii i Rumunii**. Identycznie zostały określone one w **Norwegii**, z tym że w tym modelu występuje obok projektanta również upoważniony kontroler, który ma uprawnienia do wstępu na teren budowy, żądania wstrzymania robót budowlanych, sprawowania nadzoru autorskiego i kwalifikacji zamierzonego odstąpienia od projektu.

Odmienne w porównaniu z modelem polskim, *obowiązki i prawa projektanta* zostały określone w modelach: **austriackim, szwedzkim, irlandzkim, szkockim i holenderskim**.

2)

Najwięcej różnic występuje w kwestii *zapewnienia sprawdzenia projektu architektoniczno-budowlanego przez osobę posiadającą odpowiednie uprawnienia budowlane lub rzeczoznawcę budowlanego* – takiego obowiązku **nie** ma na **Cyprze** (a jest to jedyna rozbieżność w porównaniu z modelem polskim w tym obszarze), w **Czechach, Włoszech, Szwecji, Irlandii, Szkocji i Holandii**.

3)

Różnice w kwestii *obowiązku zapewnienia przez projektanta, gdy istnieje taka potrzeba, udziału osób posiadających odpowiednie uprawnienia budowlane w opracowaniu projektu budowlanego* – takie rozwiązanie **nie** jest stosowane w **Austrii, Włoszech, Szwecji, Irlandii, Szkocji i Holandii**, a we **Francji** stosuje się je jedynie w przypadku inwestycji podlegających wyjątkowym warunkom środowiskowym, np. zlokalizowanych na obszarach sejsmicznych.

4)

Nie ma obowiązku *dołączenia do projektu budowlanego oświadczenia o sporządzeniu projektu budowlanego zgodnie z obowiązującymi przepisami oraz zasadami wiedzy technicznej* - w **Czechach, Francji, Szwecji, Irlandii, Szkocji i Holandii**.

5)

Nie jest wymagane *posiadanie przez projektanta uprawnień budowlanych nadawanych przez państwo lub samorząd zawodowy* – we **Francji, Rumunii, Szwecji, Irlandii, Szkocji i Holandii**.

6)

Projektant **nie** jest zobowiązany *do sporządzenia informacji dotyczącej bezpieczeństwa i ochrony zdrowia* - w **Austrii, Szwecji, Irlandii, Szkocji i Holandii**.

7)

Wyjaśnianie przez projektanta wątpliwości dotyczących projektu i zawartych w nim rozwiązań **nie** jest praktykowane we **Włoszech, Szwecji, Irlandii i Szkocji**.

8)

W większości krajów projektant *po rozpoczęciu budowy ma prawo wstępu na teren budowy i dokonywania wpisów w dzienniku budowy*. Wyjątkiem jest **Austria, Islandia** oraz **Czechy i Irlandia** (zależy to od odrębnej umowy).

9)

W większości krajów projektant ma prawo żądać w określonych przypadkach (np. niezgodności budowy z projektem, stanie zagrożenia bezpieczeństwa) wstrzymania robót budowlanych. Tutaj **wyjątkiem** jest **Austria, Słowenia, Irlandia i Szkocja**.

10)

Na pytanie: czy projektant może/musi sprawować nadzór autorski nad realizacją projektu budowlanego odpowiedzi są podzielone. **Cypr, Czechy** (z zastrzeżeniem, że jest to możliwe na podstawie umowy), **Islandia, Włochy, Rumunia, Słowenia, Norwegia** - odpowiedziały **twierdząco**, **Szkocja i Holandia** - z zastrzeżeniem, że nie jest to obowiązek, ale przysługujące uprawnienie, natomiast **przecząco** pozostałe analizowane kraje - **Austria** (chyba że projektant jest odpowiedzialny za nadzór oraz w zależności od okręgu), **Francja Szwecja i Irlandia**.

11)

Ostatnia kwestia - dotycząca *uprawnienia projektanta do dokonywania kwalifikacji zamierzonego odstąpienia od projektu budowlanego i sporządzania w związku z tym odpowiednich dokumentów* - może być podsumowaniem występujących w tym obszarze tendencji sygnalizowanych na początku. **Negatywne** odpowiedzi **Austrii, Słowenii, Szwecji, Szkocji i Holandii** wskazują na rozbieżności pomiędzy modelem wypracowanym w tych krajach a modelem polskim.

Ciekawostką jest, że **twierdząco** na to pytanie odpowiedziała **Irlandia**, choć jej wszystkie pozostałe w tym dziale odpowiedzi były przeczące.

PRAWA I OBOWIĄZKI KIEROWNIKA BUDOWY

1)

Największe podobieństwa do polskich uregulowań prawnych dotyczących *praw i obowiązków kierownika budowy* można zauważyć w systemach: **rumuńskim i norweskim** (pełna zgodność odpowiedzi), **cypryjskim, włoskim i islandzkim**. **Najmniejsze** - w **słoweńskim, szwedzkim, szkockim i holenderskim** (trudno określić model austriacki ze względu na brak większości odpowiedzi).

2)

Żadnych wątpliwości nie budzi *zobowiązanie kierownika budowy do wstrzymania robót budowlanych w przypadku stwierdzenia możliwości powstania zagrożenia oraz bezzwłocznego zawiadomienia o tym właściwego organu* - we **wszystkich** badanych krajach odpowiadano na to pytanie **twierdząco** (Szkocja - bez odpowiedzi).

3)

Większych **rozbieżności nie ma** w kwestiach:

- *uprawnienia kierownika budowy do występowania w niektórych przypadkach do inwestora o zmiany w rozwiązaniach projektowych* (**wyjątek - Szkocja**),
- *obowiązku prowadzenia dokumentacji budowy, w tym dokonywania wpisów w dzienniku budowy, oraz umieszczania na terenie budowy tablicy informacyjnej* (**wyjątek - Szwecja**),
- *realizowania zaleceń wpisanych do dziennika budowy* (**wyjątek - Holandia i Islandia**, chociaż w ostatnim z wymienionych krajów kierownik budowy jest zobowiązany postępować zgodnie z instrukcjami nadzoru budowlanego, brak odpowiedzi - Austria i Szkocja),
- *odpowiedzialności za zabezpieczenie terenu budowy* (**wyjątek - Szwecja**, gdzie odpowiedzialność spoczywa na inwestorze oraz **Słowenia**),
- *obowiązku, w przypadku katastrofy budowlanej, zorganizowania pomocy, zabezpieczenia miejsca katastrofy i zawiadomienia odpowiednich organów* (**wyjątek - Słowenia**, brak odpowiedzi - Austria),

- odpowiedzialności za wszelkie wydarzenia mające miejsce na terenie budowy (**wyjątek - Francja**, gdzie odpowiedzialne są władze samorządowe, **Szwecja** z odpowiedzialnością przypisaną inwestorowi oraz **Słowenia**, brak odpowiedzi – Austria),
- przygotowania dokumentacji powykonawczej (**wyjątek - Czechy**, gdzie zobowiązanym jest inwestor, **Słowenia, Holandia**, brak odpowiedzi – Austria, Szkocja).

4)

Najwięcej rozbieżności jest w kwestii oświadczenia kierownika budowy o zgodności wykonania obiektu zgodnie z projektem budowlanym, pozwoleniem na budowę oraz przepisami - **nie** przewiduje tego model **cypryjski, czeski, francuski, irlandzki, szkocki i holenderski** (brak odpowiedzi – Austria).

5)

Obowiązku sporządzenia przez kierownika budowy planu bezpieczeństwa i ochrony zdrowia na podstawie informacji dotyczącej bezpieczeństwa i ochrony zdrowia sporządzonej przez projektanta **nie ma** w **Słowenii, Szwecji i Irlandii**.

6)

Kierownik budowy **nie** musi posiadać odpowiednich uprawnień budowlanych nadawanych przez państwo lub samorząd zawodowy - we **Francji, Szwecji, Irlandii, Szkocji i Holandii**.

7)

Kierownik budowy **nie** musi wykonywać poleceń inspektora nadzoru inwestorskiego – we **Włoszech** (Austria, Słowenia i Szkocja – brak odpowiedzi).

PRAWA I OBOWIĄZKI INSPEKTORA NADZORU INWESTORSKIEGO

1)

W większości krajów **nie ma** obowiązku ustanowienia inspektora nadzoru inwestorskiego na budowie. **Jest** - na **Cyprze, w Czechach, Rumunii i Szwecji**.

2)

W Austrii, Słowenii i Szkocji nie udzielono odpowiedzi z tego zakresu (całkowicie lub częściowo), co może być rozumiane jako prawne nieistnienie funkcji będącej odpowiednikiem inspektora nadzoru inwestorskiego .

3)

Podobieństwa do polskich unormowań prawnych w obszarze *praw i obowiązków inspektora nadzoru inwestorskiego* wykazują modele: **cypryjski**, z pełną zgodnością odpowiedzi oraz **rumuński**, z jedną różnicą – bez uprawnienia do dokonywania wpisów do dziennika budowy, **szwedzki**, z możliwością łączenia funkcji inspektora nadzoru inwestorskiego z funkcją kierownika budowy, **francuski**, gdzie jedyna rozbieżność to brak obowiązku ustanowienia inspektora nadzoru inwestorskiego, **czeski**, gdzie inspektor nadzoru inwestorskiego nie musi posiadać uprawnień zawodowych i nie uczestniczy w odbiorze obiektu budowlanego.

4)

Na pytanie, czy inspektor nadzoru inwestorskiego musi posiadać odpowiednie uprawnienia budowlane nadawane przez państwo lub samorząd zawodowy, **twierdząco** odpowiedziały:

Cypr, Francja, Islandia, Rumunia i Szwecja.

5)

Łączenie funkcji inspektora nadzoru inwestorskiego z funkcją kierownika budowy jest **możliwe** w **Islandii, Włoszech, Szwecji, Holandii i Norwegii**.

6)

Obowiązek sprawowania kontroli prawidłowego wykonania robót budowlanych deklarują: **Cypr, Czechy, Francja, Islandia, Rumunia, Szwecja i Irlandia**.

Nie ma takiego obowiązku we **Włoszech, Szkocji, Holandii i Norwegii**, ale w większości tych krajów niezależny nadzór jest jak najbardziej zalecany.

7)

Uprawnienie inspektora nadzoru inwestorskiego do wydawania kierownikowi budowy poleceń **nie** obowiązuje w **Islandii i we Włoszech**.

8)

Inspektor nadzoru inwestorskiego **nie** na uprawnień do dokonywania wpisów w dzienniku budowy w **Rumunii i Irlandii**.

9)

Brak obowiązku zapobiegania przez inspektora nadzoru inwestorskiego zastosowaniu wyrobów budowlanych wadliwych i niedopuszczonych do stosowania w budownictwie deklarowany jest jedynie przez **Włochy**.

10)

Inspektor nadzoru inwestorskiego **nie** musi uczestniczyć w czynnościach odbioru obiektów budowlanych w **Czechach, Włoszech, Holandii i Norwegii**.

PRAWA I OBOWIĄZKI ORGANÓW REALIZUJĄCYCH PRAWO BUDOWLANE

1)

Budowa każdego obiektu budowlanego wymaga decyzji administracyjnej – tak deklaruje **Islandia, Włochy i Rumunia**.

W **pozostałych krajach** – **nie każdego** i jest to uzależnione od rodzaju budynku, jego wielkości, lokalizacji, itp. - w **Czechach** wyłączona z obowiązku uzyskania pozwolenia jest budowa obiektów poniżej 30 m² oraz budynków rządowych (!), we **Francji** – obiektów poniżej 170 m², w **Słowenii** – mniejszych obiektów, takich jak garaże, ogrodzenia, kolektory słoneczne, w **Szkocji** – obiektów o tzw. małym ryzyku, np. niewielkich budynków gospodarczych, w **Szwecji** natomiast pozwolenie jest wymagane dla większości budynków, z wyjątkiem mostów, dróg i kolei (!), w **Norwegii** mniejsze prace wymagają jedynie zgłoszenia.

W **Czechach** prawo budowlane określa obiekty, które wymagają zgłoszenia do biura budowlanego (zwykle proste budynki) i obiekty, które nie wymagają ani zgłoszenia ani pozwolenia. Obiekt ukończony lub część obiektu, która nadaje się do odrębnego użytkowania pod warunkiem, że wymaga pozwolenia na budowę lub zgłoszenia lub został zrealizowany zgodnie z umową cywilną lub świadectwem wydanym przez zatwierdzonego inspektora i został zrealizowany zgodnie ze świadectwem, może być użytkowany po zgłoszeniu do biura budowlanego lub po końcowej inspekcji zatwierdzającej (zgoda). Obiekty typu: szpital, szkoła, blok mieszkalny, obiekt handlowy lub przemysłowy, obiekty gromadzące większą ilość osób, obiekty transportowe i infrastruktury lądowej mogą być użytkowane tylko po inspekcji końcowej zatwierdzającej (zgoda). Zgodę wydaje właściwe biuro budowlane na prośbę dewelopera.

W **Irlandii** przepisy budowlane zezwalają na pewne prace, które mają być wykonane bez wniosku choć w większości przypadków zaleca się kontakt z lokalnym Departamentem Nadzoru Budowlanego w celu sprawdzenia, czy podjęte prace w rzeczywistości są objęte zwolnieniem. Pełne dane o budynkach zwolnionych z obowiązku złożenia wniosku podane są w tabeli *I Przepisów budowlanych*. Obecnie dotyczą budynków: podlegających innym przepisom, nieużytkowanych, tymczasowych, pomocniczych, małych jednorodzinnych parterowych budynków (bez funkcji sypialnej), ogrodów zimowych (poniżej 30m²), szklarni i budynków rolnych, krucht poniżej 30m², nieruchomości królewskich.

2)

We **wszystkich krajach** pozwolenie jest wydawane odpłatnie, a wysokość opłaty jest uzależniona od wielorakich czynników , np. w **Islandii** wynosi około 0,5 euro za m³,

w **Austrii** jest deklarowana jako bardzo niska i zależy od typu obiektu i okręgu kraju, na **Cyprze** – proporcjonalna do metrażu budynku i określona w przepisach budowlanych, w **Szwecji** również zależy od metrażu, we **Włoszech** wysokość opłaty jest uzależniona od administracji oraz terenu, w **Słowenii** jest nakładana w zależności od zakładanej wartości prac budowlanych i wynosi od kilkudziesięciu do kilku tysięcy euro, w **Holandii** opłata zależy od władz lokalnych.

3)

We **wszystkich krajach** organ administracji publicznej zatwierdza projekt budowlany, chociaż *sprawdzenia go pod względem formalno-prawnym* **nie** przewiduje model **słoweński, szkocki i norweski**, a *możliwości ingerencji władz budowlanych w zawartość merytoryczną projektu* **nie** przewiduje model **czeski i rumuński**.

4)

Wszystkie kraje są zgodne, że w razie naruszenia przepisów lub odstąpienia od warunków pozwolenia na budowę w trakcie budowy organ administracji publicznej ma prawo lub obowiązek wstrzymać budowę.

5)

Rozwiązanie polegające na zobowiązaniu organu administracji publicznej do przeprowadzania kontroli w trakcie budowy jest przyjęte w **Holandii, Austrii; Czechach** (gdzie jest wolne od opłat); **Islandii** (opłata zależy od rozmiaru budynku, np. w małych obiektach do 1000 m³ kontrola jest przeprowadzana 10 razy i kosztuje w przybliżeniu 50 euro za każdą kontrolę). Odpowiedzi zarówno **Rumunii** (tak często, jak to jest konieczne), jak i **Holandii** (liczba kontroli uzależniona jest od zarządzania ryzykiem) nie są jednoznaczne i sugerują, że są to kontrole doraźne, a nie ustawowy obowiązek kontroli w trakcie budowy.

6)

Legalizacja budowy prowadzonej bez wymaganego pozwolenia, jeżeli jest zgodna z przepisami, jest stosowana w:

- ✓ **Czechach**,
- ✓ **Irlandii** (procedura zwaną regularyzacją),
- ✓ **Włoszech** (za opłatą),
- ✓ **Rumunii** (opłata zależna od decyzji sądu),
- ✓ **Słowenii** (opłata zależy od wielu czynników i może osiągnąć tysiące euro),
- ✓ **Holandii** (opłata, jak za pozwolenie na budowę),
- ✓ **Norwegii** (opłata jest uzależniona od wielkości obiektu).

W **Szwecji** inwestor może uzyskać pozwolenie na budowę po rozpoczęciu prac, a opłata za brak pozwolenia wynosi 50 euro za metr kwadratowy.

W **Szkocji** pozwolenie na budowę może zostać złożone po rozpoczęciu prac lub ich ukończeniu i w obydwu przypadkach opłata uwzględnia dodatkowo 25% zwykłych kosztów. Przepisy również dają organom budowlanym uprawnienia do rozbiórki obiektu.

W **Islandii**, jeśli legalizacja jest niemożliwa, obiekt podlega rozbiórce, opłata legalizacyjna zależy od rozmiaru budynku i jest naliczana, jak przy opłatach za kontrole.

Na **Cyprze** ktokolwiek rozpoczyna proces budowlany bez wymaganego pozwolenia naraża się na karę pieniężną do 1700 euro lub/i karę więzienia na okres do 12 miesięcy. W zależności od decyzji sądu obiekt lub jego część może zostać również rozebrana.

7)

Kwestia *obowiązku lub uprawnienia organów administracji publicznej do kontroli utrzymania obiektów budowlanych* podzieliła badane kraje **prawie po połowie**. Rozwiązanie takie **nie** jest znane: we **Francji, Włoszech, Rumunii, Słowenii, Szwecji i Irlandii**.

W przypadku **Cypru i Czech** odpowiedzi były **twierdzące** i bez dodatkowych wyjaśnień, a w:

- ✓ **Islandii** organy mają prawo i obowiązek kontrolowania właściwego utrzymania budynków, w rozsądnym zakresie i nie jest pobierana za to opłata,
- ✓ **Austrii** – w przypadku niebezpieczeństwa zdrowia i życia,

- ✓ **Szkocji** – organ budowlany może zażądać usunięcia niebezpieczeństwa lub wady budynku,
- ✓ **Holandii** – władze mogą zobowiązać właściciela do podjęcia działań, bez opłat,
- ✓ **Norwegii** - organy lokalne mogą wydać nakaz dokonania niezbędnych konserwacji i napraw, bez opłat.

8)

Adresatem obowiązku zapewnienia usunięcia stanu zagrożenia bezpieczeństwa, jeżeli nie można ustalić właściciela obiektu, jest najczęściej organ władzy publicznej: w **Czechach** władza miejska, we **Francji** - burmistrz właściwego miasta, **Islandii**, - organy władzy publicznej, **Rumunii, Szwecji, Irlandii i Holandii** - organ władzy lokalnej, na **Cyprze** - w razie niebezpieczeństwa oraz w sytuacji, gdy nie można odnaleźć właściciela, organ nadzoru budowlanego usuwa zagrożenie i ma roszczenie zapłaty, w **Norwegii** - organy władzy lokalnej mogą usunąć stan zagrożenia na koszt właściciela.

W **Szkocji** zaznaczono, że organ budowlany ma uprawnienia, aby usunąć niebezpieczeństwo, jeśli nie można odnaleźć właściciela lub gdy odmówi wykonania obowiązku, ale wszystkie wydatki z tym związane ponosi właściciel, we **Włoszech** - organ władzy publicznej lub zarządca obiektu.

W **Słowenii** adresatem obowiązku jest przedstawiciel ustanowiony przez państwo, w **Austrii** – posiadacz, jeśli właściciel jest nieuchwytny.

PODSUMOWANIE

- W kwestii praw i obowiązków inwestora, model podobny do polskiego występuje w: **Czechach, Norwegii, Islandii, Austrii i Rumunii**. Najwięcej różnic występuje w modelu **szkockim, francuskim i holenderskim**.
- W kwestii praw i obowiązków projektanta najczęściej podobieństw do Polski można zauważyć w modelach: **norweskim, cypryjskim, islandzkim i rumuńskim**, najmniej w modelach: **irlandzkim, szwedzkim, szkockim, austriackim i holenderskim**.
- W obszarze praw i obowiązków kierownika budowy najczęściej podobieństw wykazują modele: **norweski, rumuński, cypryjski, islandzki i włoski**, najmniej: **słoweński i szwedzki** (w austriackim brak większości odpowiedzi).
- W kwestii praw i obowiązków inspektora nadzoru inwestorskiego najczęściej podobieństw wykazują modele: **cypryjski, rumuński, francuski i szwedzki**, najmniej: **austriacki, słoweński i szkocki** (częściowy lub całkowity brak odpowiedzi z tego zakresu może być również rozumiany jako prawne nieistnienie funkcji będącej odpowiednikiem inspektora nadzoru inwestorskiego) oraz **włoski, holenderski i norweski**.
- Najwięcej podobieństw w zakresie praw i obowiązków organów realizujących Prawo budowlane występuje w modelach: **cypryjskim i czeskim**, ale różnice ilościowe w stosunku do pozostałych modeli nie są duże.

Warszawa, 23.06.2010 r.